

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

בא
גליון יח (שכ)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושש לבריאה

ת ו כ ן ה ע נ ל נ ל ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

- בקדה"ח אם הוא אך ורק ע"י פעולתם של ישראל
 אם ההקדמה להשבירה הכללית דמצרים היתה מופת המטה -
 או ע"י הצפרדע
 צורך לשון יכולת וממשלה
 כשהתנין חזר למטה אם הי' נס בתוך נס
 האם תנין א' יכול לכלוע כו"כ תנינים
 המכות במצרים אם היו בכדי להכות את המצרים או בכדי -
 שידעו כי אני הוי'
 אם צפרדע הוא דבר שיש בו תועלת
 עבודת התמידין ביוהכ"פ ע"י כה"ג אם הוא מה"ת
 נס בתוך נס במטה אם איתא בפרש"י
 עבודת התמידין דיוה"פ ע"י כה"ג אם הוא מה"ת
 דבר הנברא ע"י נס
 בענין המטה מצינו דבר שנקרא ע"ש העבר
 במכת דם נשאר טבע המים

ש י ח ו ת

- בפרש"י שמים הכוונה כפשוטו או למקום גבוה מן הארץ
 המכות נמשכו לכאו' משום ועבדום גו' ד' מאות שנה
 בענין יעקב לא מת ולא נחשב בין הד' שמתו בעטיו של נחש
 בענין הנ"ל
 בענין הנ"ל ההפרש בין יעקב לאברהם (גליון)
 אם המילדות אמרו שקר בדבריהם אל פרעה (גליון)
 בענין יעקב לא מת ההפרש בין אאע"ה ליעקב (גליון)
 על מה הי' שכר המילדות הרי "חיות הנה" הנשים העבריות

ח ס י ד ו ת

- מעלה ומטה (ו"ק-) ברוחניות
 הע' בשיעורים בס' התניא פל"ז

נ ג ל ה

- הערה בשו"ע אדה"ז סי' תק"ז
 ע"ד כוכב שביט הנראה אחת ל-76 שנה

כב הקשר בין המאמרים דרבותנו נשיאנו ליום הסתלקותם
כג הקשר בין יו"ד שבט ליו"ד (ט') באב סילוקן של צדיקים
כג הע' ברשימת מאמרי דא"ח של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע
כד הע' באג"ק אדמו"ר מהור"י"צ ח"י"ב
כד בענין התביעה והבקשה לביאת משיח צדקנו

ל ק ו ט י ש ל ח ו ת

א. במשיחות ש"פ וארא ר"ח שבט כסעלי ב' כמב' וז"ל...
ג) כל המציאות דר"ח הו"ע של חידוש - שהרי הקביעות דר"ח תלוי אך ורק ב(פעולתם של) ישראל ע"כ לענינינו,

וצ"ב דהרי פסק הרמב"ם בהל' קידוש החודש פ"ב ה"ח כדעת ר' אלעזר בן צדוק דאין מקדשין אלא חדש שנראה בזמנו, ונמצא שאם לא קדשו בזמנו חל הקידוש בדרך ממילא וכל' המשנה "שכבר קדשוהו שמים", ובאופן זה אינו תלוי בישראל,

ועי' בהערות וביאורים גליון רי"ז סי' ט"ז שהובא שם דעת הריטב"א בחולין קא, ב דאיתא שם "אלא אמר רבא שמשא הוא ושלחו מתם דיומא דכפורי דהא שתא שבתא הוא" ובריטב"א שם כתב וז"ל: דשעת גזירה הי' שגזרו שכל לעשות יוה"כ וכא נעשה באותה שנה יוה"כ בעשור וקבעוהו בשבת... ומביא קושית התוס' שם ע"ז ומסיק וז"ל... ואפשר דהכי גזרו אומות העולם לבי"ד שלא לקדשו (היינו חודש תשרי) דאין כאן יוה"כ עכ"ל, דלפי"ז מוכן שבכל אופן תלוי קביעת החודש בבי"ד, ובלאו הכי לא יהיו כלל חגים ומועדים, והביא שם הכלי חמדה דמקשה מהלכה הנ"ל והיינו דזה שלא קידש בי"ד החדש אינו משנה את המציאות דיוה"כ הוא היום העשירי בתשרי (וכמבואר בארוכה בהשיחה) אלא דהחדש הוא מעובר, ומהריטב"א משמע דכלי קידוש ב"ד אי"ז חודש תשרי כלל?

ומתחץ שם הכלי חמדה מיוסד על תוס' סנהדרין יב, ב דביום ל"א כיון דיודעים בודאי דהיום יוקבע ר"ח לכן הם (בי"ד של מעלה) מקדשים מלמעלה דכן הוא רצון ישראל, אבל במקום שע"פ דין בי"ד אינם יכולים לקדש [כבאופן הנ"ל שהיה שעת גזירה וקידוש חדשים דבי"ד עשה בו ועל עשה יעבור ואל יהרג] אזי אין מקדשים מלמעלה ונמצא דלא נתקדש החודש ובמילא ליכא מועדי ה',

ומביא עוד תירוץ שם בהערה מס' בית זבול ותוכן תירוצו הוא דזה שקביעות החדש נעשה מאכיו אין זה אלא לקביעות החודש בלבד אבל לענין קידוש מועדות דכתיב אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אותם במועדים והיינו בחודש ניסן בחודש תשרי ודאי מקדשין משום המועדות דלא סגי כמה שקדשוהו שמים, והיינו שהדין דראב"צ שלא מקדשין אלא בזמנו הוא רק בשאר חדשי השנה שאין בהם מועדים משא"כ ניסן ותשרי, עי"ש,

ולפי"ז אפ"ל דאפ"ל לפי ר"א בן צדוק הרי זה תלוי רק בישראל, אבל לתירוץ הבית זבול אכתי קשה משאר חדשים וגם

לפי הכלי חמדה, יל"ע אם זהו לפי ההלכה.

ראובן ניו
- תלמיד בישיבה -

ב. בלק"ש פ' וארא ש.ז. בסעי' יב מבאר ש"אס הקדמה צו דער שבירה פון די מדריגות פרטיות איז געווען דער מופת המטה.. וואס דער ענין ה"בליעה" באוייזט אויף דעם ביטול כללי ושלם פון דעם דבר הנבלע, און דורך דעם ביטול ושבירה כללית ושלמה אין כללות קליפת מצרים, האט געקענט זיין לאח"ז די פעולה פון די עשר מכות, די שבירה וביטול אין די פרטי מדריגות פון קליפת מצרים ע"כ,

ולכאורה, צע"ק איך לתוך ביאור זה עם המובא בלקו"ש חכ"א פ' וארא (ב) שדוקא מכת צפרדע שהוא מציאות שאין מגלה מציאות של אלקות, הי' ה"פורע מן המצרים" "די מכת צפרדע האט געבראכן אויך די ספעציעלע קליפה פון מצרים, "לי יאורי ואני עשיתני", אין עם איז נתגלה געווארן "וידעו מצרים כי אני ה'", ס'האט באוויזן אז דאס קומט פון (שס) הו"י",

א"כ, אם יש צורך להקדמה, הרי מכת צפרדע הי' צריך להיות הקדמה לכל המכות עכ"פ שיהי' מכה הראשונה, משום שכל זמן שהם בהרגשה ש"לי יאורי ואני עשיתני" אז שום דבר לא יפעול, א"כ מוכן דמכת צפרדע שכר את הקליפה העיקרית והיסודית של מצרים יותר ממופת התנין,

והרי חזינן מפשטות הפסוקים, דלאחר מופת המטה עדיין לב פרעה הי' חזק ולא שמע אליהם, ואפי' לאחר מכת דם [שכבר הי' ההקדמה דמופת המטה, השבירה כללית] עדיין "ויחזק לב פרעה" ורק לאחר מכת צפרדע, אף שגם חרטומי פרעה העלו בלטהם את הצפרדעים, מצינו (פרק ח, ד) שפרעה קרא למשה ואהרן ואמר "העתירו אל ה' ויסר הצפרדעים ממני וגו'" הרי מוכן דלאחר מכה זו, של צפרדע, פעל על פרעה שישנו ה', עד כדי כך, שבקש שמשה יתפלל לה' שרק הוא יכול לעצור מכה זו,

א"כ, מוכן מכהנ"כ, דכא רק שלא מצינו אין מופת המטה הי' הקדמה למכות, אלא אדרבה מכת צפרדע הי' צריך להיות הקדמה למכות.

* * *

בסעי' ח' הביא פי' החזקוני ש"צורך" הכוונה לשון יכולת וממשלה, והנה בחזקוני מביא ראי' מהתרגום עה"פ בס' דברים לב, יז,

ויש להביא עוד ראיה מס' מלכים ב' פ"ה, ז ויאמר האלקים
אני להמית ולהחיות וגו' ומפרש התרגום "ואמר הצרוך אית בי
הן קדם ה' למקטל ולאחאה וגו',

בסעי' ה' מביא פי' המהרש"א שנס הא' היא הבליעה גופא
גם אם הי' תנין ועוד נס שני שבלען אחר שנעשה מטה, ולפי
המסקנה בסעי' ו' מובן שכן אפשר ללמוד בפרש"י אלא הטעם שרש"י
לא מזכיר ענין זה מבואר בפנים השיחה עכ"פ מובן, שפי' הנ"ל
אפשר לפרש ע"פ פש"מ,

ולכאורה צלה"ב:

ע"פ מה שמבואר בסעי' ד', מובן דזה שמטה דנדו"ד, נהפך
בחזרה מתנין למטה, לא הי' צורך לנס, אלא כשפעולתו נגמר
בדרך ממילא חזר למציאותו הטבעית - מטה - יוצא דא"א ללמוד
כפי' המהרש"א שהי' ב' ניסים, אלא רק נס א' כי מכיון שלא
הי' צורך בנס להפוך את התנין למטה, כי אם שחזר לטבעו,
נמצא שהנס ד"ויבלע מטה אהרן" נעשה ע"י "מטה" טבעי, וזא
ע"י מטה שנהפך מתנין ולכן כאשר מטה סתם בולע כמה מסות -
אין כאן אלא נס אחד כפשוט,

וכדאי לציין, להנחה לה"ק דש"פ וארא תשמ"ה, שמרחיב
הביאור בענין זה: אילו הי' צורך בנס להפוך מתנין למטה כדי
להי' נס הבליעה גדול יותר הרי בנס הבליעה שע"י המטה כלולה
אפשרות הבליעה ע"י תנין (אפשרות שנשללה ע"י נס שנהפך למטה),
ובמילא יש כאן נס בתוך נס, משא"כ כאשר נס הבליעה הוא ע"י
מטה טבעי הרי בזה לא נכלל נס הבליעה ע"י תנין (כי ביחס
לבליעה - אין כאן מציאות של תנין כ"א מטה טבעי), ובמילא
אין כאן אלא נס אחד ע"כ,

א"כ, יוצא, דרך פי' הב' של המהרש"א מתאים לא רק על
פי פש"מ אלא דק פי' זה אפשר להבין מהו "נס בתוך נס".

* * *

בסעי' ו' מבאר ד"אין הכי נמי אז ווען איין תנין איז
בולע א צווייטן (א קלענערן) איז טאקע ניט קיין נס, בשעת
אבער איין תנין איז בולע כו"כ תנינים איז דאס יע א נס"
ע"כ,

שאלתי כו"כ אנשים המתעסקים בענינים אלו, ואמרו כי
שישנם כו"כ מינים של נחשים ותנינים שיכולים לבלוע כו"כ
תנינים, עד שיש כמה שמתגלגלים מסביב עגל או בהמה קטנה,
עד שחונקים אותה, ואח"כ בולעים אותה, (באנגלית קוראים לה
"פייטון"),

וצ"ל דהכוונה בשיחה הוא שפרעה הביא הרבה חרטומים, שאפ"ל נחש כזה שיכול לבלוע עגל וכו', אבל את התנינים של כל החרטומים, זהו רק אפשרי בדרך נס.

הרב מיכאל לוזניק
- מיאמי-פלארידא -

ג. בלקו"ש וארא ש.ז. סעיף י' מבאר החילוק בין מופת התנין להעשר מכות, וז"ל: "ביי די מכות איז דער עיקר מכוון - כשמן: מכות, מיט זיי האט דער אויבערשטער מכה געווען די מצרים, וכו'".

וצ"ע לתו"ך זה במה שכתוב בלקו"ש ח"ג פ' בא (ע' 865) ס"ב: "די מטרה פון די מכות איז בעיקר ניט געווען צו שלאגן די מצרים נאר בכדי מען זאל וויסן "כי אני הו"י",

וואו"ל שמש"כ שם בח"ג דלקו"ש אינו לפי פש"מ וכפי שנמשך שם "דעריבער האט מען דאס ניט געדארפט פאר די אידן, ווייל אידן האבן שוין אן דעם געהאט די ידיעה אין אלקות",

משא"כ בליקוט וארא ש.ז. הביאור שם הוא לפי פש"מ, והרי רש"י אומר בפירושו בפ' וארא פרק ז' פסוק ג' ד"ה ואני אקשה... כדי שישמעו ישראל ויראו, וכמו שנתבאר בזה בהתוועדות דשבת שעברה.

צבי הירש רסקין
- תלמיד בישיבה -

ד. בלקו"ש חכ"א פ' וארא (ב) מבאר בסעיף ז' שצפרדע שונה מכל ברואי העולם, כי לא נראה בו שום תכונה שהיא לתועלת האדם וג"כ אין לה תכונה של מזיק, שמראה שיש אומן שעשאה (אפי' כנים שהם דבר מיותר לגמרי, אבל ה"ז מזיק) עי"ש,

ויש להעיר דא' הטעמים שנקראה צפרדע הוא משום שבשעה שהעופות צמאים ומתיראים לשתות ממי המעיין והנהר, היא קוראת להם ואומרת: בואו ושתו ואל תתיראו, ועל כן נקראת צפרדע שיש בה דעה לקרוא לעופות שיכואו לשתות הרי חזינן שכן יש לה איזה תועלת (לצפורים), הנה זה מובא בזיקוקין דנורא המצויין בס' אלפי ישראל החי' ח"ב ע' תת"ס.

הרב מיכאל לוזניק
- מיאמי-פלארידא -

ה. בקונטרס משיחות ש"פ וארא ר"ח שבט הערה 27 מביא כ"ק אדמו"ר שליט"א דברי הרמב"ם הל' תמידין ומוספין (פ"ד ה"ט): "כשבת שיש שם תמידין ומוספין ... כל שזכה בעבודה מעבודה התמיד של שחר הוא זוכה בה בשני כבשי מוסף" וע"ז העיר כשוה"ג: גם צ"ע אם גם זה מן התורה ככיוהכ"פ,

ובפשטות הספק הוא אם זה שאותו כהן זוכה גם בכבשי מוסף אם זה דין מה"ת או שרק תקנו כן, אמנם צע"ג בזה:

הכסף משנה שם ציין במקור לדברי הרמב"ם גמ' סוכה (נו, ב) משמרה היוצאת עושה תמיד של שחר ומוספין משמרה הנכנסת עושה תמיד של בין הערביים ובזיכין ובזה (שרק משמרה היוצאת עושה את המוסף ולא משמרה הנכנסת) עוד אפשר להגיד שזה דין דאורייתא כיון שתקנת המשמרות "משה תיקן להם לישראל" (תענית כז, א) ומנאו הרמב"ם בספר המצות (עשה לו): שצוננו שיהיו הכהנים עובדים למשמרות תעבוד כל משמרת שבוע אחד ולא יד הכל מעורבת יחד, וראה רמב"ם הל' כלי המקדש (פ"ד ה"ג),

אבל הרמב"ם מדבר לא רק על המשמרה היוצאת, אלא גם על הכהן הפרטי באותו משמרה שאם זכה בתמיד זוכה גם בקרבן מוסף וא"כ אין הגמ' בסוכה מקור לדברי הרמב"ם - וצ"ע על הכס"מ שמביאו כמקור ולכאורה אין זה נכלל בדין המשמרות ואין רק תקנה (של חכמים?) וא"כ מאי הסכרא שיהי' דאורייתא,

(ויש להעיר עוד ממה שמדובר באחרונים שזה שזכה בפייס בביהמ"ק יכול להעביר את הזכות לחבירו ז.א. שגם אחרי הפייס אין זה דבר ששייך אליו, ועליו דוקא מצוה לעשותו, ואכמ"ל בזה),

א.ב. אבעלנדער

- תות"ל 770 -

ו. בשל"ה מסכת פסחים חלק מצה שמורה קסב, סע"כ כתוב וז"ל: ובאותות זה המטה ר"ל אותות שנעשות במטה עצמו ובא לארוי לנו חידוש מה שלא מבואר לעיל בהדיא בתורה והוא זה שהיו שתי אותות במטה נס בתוך נס כמ"ש רש"י בפסוק ויבלע מטה אהרן את מטותם,

מפשטות לשונו משמע שכן הי' כתוב ברש"י שלפניו, וראה לקו"ש וארא ש.ז. וש"נ.

הרב שמואל דוד ח, הכהן

- ברוקניו נ.י. -

ז. ב"משיחות ש"פ וז"ל, ה"ח שבט" בסעיל' ד' כתב וז"ל: דוגמא לדבר בהלכה: "כל עבודות יוה"כ אינן כשירות אלא בו - בכהן גדול, כלומר, שנעשה חיבור ואחדות ד'תמידין כסדרם ומוספים כהלכתם", שכולם חדורים בקדושה המיוחדת דיוה"כ"פ, שלכן נעשים בכה"ג דוקא, עכ"ל, ובהערה 27 שם וז"ל: ואף שגם "בשבת שיש שם תמידין ומוספין ... כל שזכה בעבודה מעבודת התמיד של שחר הוא זוכה בה בשני כבשי מוסף" (רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ד ה"ט) - הרי זה רק שכתן זה זוכה בו, ולא מפני התמידין דשבת קשורים עם המוספין שבו ... משא"כ ביוה"כ"פ, מה שגם התמידין שבו שייכים לקדושת יוה"כ"פ (מוספין שבו), עכ"ל, ובשוה"ג שם: גם צ"ע אם גם זה מן התורה כביוה"כ"פ, ע"כ,

ויש להעיר בזה ממ"ש הריטב"א יומא יב, ב, (בד"ה ה"ג) וז"ל: ובשם רבו ז"ל אמר לי שהי' סובר דמדאורייתא איך חובה בכהן גדול אלא בעבודת היום ממש, אבל תמידין ועבודות של כל יום ויום כשרות אפילו בכהן הדיוט, אלא דמצוה בכהן גדול טפי, ורבנן שוו חובה בכהן גדול אף בתמידין, ולא התירו אלא דברים שאינם עיקר עבודה כו' והיכא דכהן גדול חלוש עושיין עבודת תמידין אף בכהן הדיוט, עכ"ל, ועי' גם בכס"מ שם (הל' עבודת יוה"כ"פ פ"א ה"ב) שהביא זה ושהוא בשם הרמב"ם, (ובהערות בהריטב"א שם כתב, דמ"ש הריטב"א רבינו הגדול הוא הרמב"ן ז"ל ואינו מתורת הרמב"ם, ומ"ש הכס"מ בשם הרמב"ם הרי זה ט"ס) ועי' גם לח"מ שם מש"כ בזה, ובס' הר המריה שם, ועי' גם בתוס' הרא"ש יומא לב, ב דהא דאמרינן על עבודת יוה"כ"פ אינן כשרות אלא בו ה"ז מדרבנן, דאפי' שחיתת פרו איכא למימר לקמן בפ' טרף בקפפי שכשרה בזר ועי' גם רש"י שם יב, א ברש"י ד"ה פשיטא, שהאריך בזה ומביא ראיה מתוס' חולין כט, ב, ד"ה א"כ דמשמע ג"כ שהוא מדרבנן, וכן מיומא ע, ב וברש"י שם עיל"ש בארוכה, נמצא לפי"ז דאפי' ביוה"כ"פ אין זה אלא מדרבנן,

ואפ"ל בזה, דבגחלי אש (כירורים וחקירות בדיני עבודת יוה"כ"פ וז"ל, תרס"ח) סי' י"ג הביא הריטב"א ומקשה עליו דהלא אנן חמש טבילות ועשרה קדושים גמרינן לכהן גדול, אי מקראי אי מהללמ"ס, כדאיתא ביומא (דף כב) ואם יעשו שאר עבודות מן התורה בכהן הדיוט, הלא אין מחליף כלל את הבגדים, דבעבודת פנים הכל בבגדי לכן ואנה מצינו הטבילות והקדושים, ועוד דאיתא בזבחים כהן גדול שלא קידש ידיו ורגליו בין עבודה לעבודה אינו חייב מיתה דכתיב ורחצו ממנו אהרן ובניו דכר השהה באהרן ובבניו, ואם מן התורה אינו בכהן גדול אין כאן חילוף בגדים, ולומר דקרא מילי אם אירע מקרה שכ"ג עבד וע"ז נאמר קרא בודאי דוחק גדול עיל"ש עוד,

ועי' בס' ישועות מלכו (קרית ארבע) ברמב"ם הל' יוהכ"פ שם שהקשה ג"כ כנ"ל דהא בעי עשרה קדושים וה' טבילות וכתב שם לתרץ דממ"ש הריטב"א "מצוה בכהן טפיל" נראה דודאי מצוה הן המובחר מן התורה. שיהא גם עבודת התמידין בכהן גדול, אלא שאינה חובה ממש, ורק רבנן קבעו חובה גם בעבודת התמידין, ואפשר דמה"ת אי איכא דעדיף מיני' כגון בית שני הכה"ג שהי' בימי שמעי' ואבטליון הי' הוא קודם בעבודת תמידין עכתו"ד, דלכן לא קשה מעשרה קדושים וה' טבילות, דזהו לפי שהוא מצוה מן המובחר מן התורה, (ועי' לקו"ש חכ"כ פ' בהר (א) בענין זה דגם בדאורייתא מצוינו מצוה מן המובחר כו' עיי"ש ובלקח טוב כלל ה') ולפי"ז נמצא דגם להריטב"א וכו' המצוה מן המובחר מן התורה היא בכהן גדול דוקא, ועפי"ז אי"ש מ"ש בשוה"ג כנ"ל, דזהו לכו"ע,

ועי' בס' חלקת יואב (להגרי"י מקינצק ז"ל) החדש ח"ב בקונטרס הערות הערה כ"ג שהקשה בהא דמנחות (צט.ב) דתנן כחל יוהכ"פ בשבת, חלות מתחלקות לערב, הלא קיימ"ל (זבחים צט,א) דמי שאינו ראוי לעבודה אינו חולק בקדשים, ויוהכ"פ כל עבודת היום בכהן גדול? וממשיך דלפי הריטב"א דעבודת כל השנה ביוהכ"פ הוא רק מדרבנן בכה"ג נוחא, אבל להחולקים קשה, ולחם הפנים הוא חובת היום אעפ"י שהוא משבת שעברה עיי"ש,

(ובהערות שם ציין לשו"ת אמרי יושר ח"ב סי' קכ"ז (סק"ה) בתשובה להגהמ"ח ז"ל שכתב ליישב דאינו ראוי היינו רק כשיש חסרון בגוף הכהן כגון טמא או אונן, אבל הכא יומא דקגרים, ובכהאי גוונא שפיר מתחלקים לשאר הכהנים, וראי' לזה מכה"ג דגם הוא אינו ראוי לאכול מבעוד יום מצד יוהכ"פ עיי"ש עוד),

ולפי מ"ש בישועות מלכו שם וכן בהפ"י בס' תורת העולה (פנ"ח סוף ס"ק י"ד) דגם הרמב"ם סב"ל שיטת הריטב"א, עיי"ש, נמצא לפי הרמב"ם דמה"ת מצוה מן המובחר בכה"ג אבל אינו חובה מה"ת, אי"כ כיון דמה"ת אפשר דגם הם יעבדו בתמידין לכן שפיר נוטלין חלק בלחם הפנים.

* * *

(ב) במ"ש בלקו"ש וז"ל (סעי' ד') שישנם כ' סוגי ניסים, הא' דדבר הנברא ע"י נס נעשה לדבר טבעי (ע"ד ידו של משה וכן במכת הצפרדעים וכו') והב' דאינו נעשה למציאות טבעי והנס פועל בו בכל רגע עיי"ש,

יש להעיר כעין זה מהך דסנהדרין נט,ב דאדם הראשון

לא הותר בו בשר לאכילה דכתיב לכם יהי לאכלה ולכל חית הארץ ולא חית הארץ לכם וגו' מיתבי היל' ר' יהודא בן תימא אומר אדם הראשון מיסב בג"ע היל' והיו מלאכי השרת צולין לו בשר כו' התם בבשר היורד מן השמים עיל"ש, ולכאורה קשה סו"ס הרי אסור לו לאכול בשר ומה בכך שהוא בשר היורד מן השמים? ועי' בתוס' שם נו, ב בד"ה אכל דקא הותר לאדם הראשון רק להמית ולאכול אבל מתה מאליה שריא עיל"ש, נמצא דבשר מצ"ע לא נאסר לאדה"ר, רק נאסר לו להמית ולאכול, ולכן כיון דירד מן השמים ולא המית מותר,

אבל עי' במהרש"א על התוס' שכתב דמדברי רש"י לקמן מוכח דחולק ע"ז דאף במתה מאליה היל' אסור לאדה"ר, (אבל עי' לקו"ש ח"כ ע' 8 ובהערה 8 דבפירוש"י עה"ת משמע לכאורה דאסור להמית) וכ"כ ביד רמ"ה בסנהדרין שם, שוב קשה כנ"ל דלמה מותר לו בבשר היורד מן השמים,

ואפ"ל לרש"י (לפי המהרש"א) והיד רמ"ה, דסב"ל דכיון דירד בדרך נס אי"ז מציאות אמיתי של בשר, דלא נעשה לבשר טבעי רק דומה לבשר, לכן לא חק ע"ז האיסור, אבל לדעת התוס' אפשר לומר שנעשה לבשר טבעי לגמרי,

ועי' ג"כ מנחות סט, ב, בעי ר' זירא חטין שירדו בעבים מהו, למאי אי למנחות אמאי לא, אלא לשתי הלחם מאי וכו', וברש"י פ"י שירדו בעבים עם המטר, כששתו העבים באוקינוס בלעו ספינה מלאה חטים עכ"ל, אבל התוס' (ד"ה חטין) פ"י בשם ר"ת דע"י נס ירדו בעבים כהני אטמתא דסנהדרין (נט, ב) עיל"ש,

דהנ"ל אפ"ל לרש"י לשיטתו דבשר היורד ע"י נס אינו בשר אמיתי ולכן הותר לאדה"ר, אי אפשר לו לפרש כתוס' דירד ע"י נס דא"כ אי"ז חטים אמיתי, ופסול לשתי הלחם ולכן הוכרח לפרש ע"י עננים, אבל התוס' דסב"ל דאדה"ר הותר לו בשר מן השמים כיון דלא המית, אפ"ל דסב"ל דנעשה למציאות אמיתי של בשר, וכן הוא בחטים, ולכן שפיר כשרים לשתי הלחם, ואכמ"ל יותר.

* * *

ג) במ"ש כקו"ש שם בתחילת השיחה דהיל' מקום לפרש דהתנין בלע מטותם ואף דכתוב מטה הרי זה משום דבטבע היל' מטה, ראה גם בס' הדרש והעיון שמות מאמר נו שהביא כמה דוגמאות דמצינו לפעמים שנקרא הדבר ע"ש העבר, אף דעכשיו אינו כן, ולכן כיון דמקודם היל' מטה, נקרא כן גם עכשיו עיל"ש, אלא דבהשיחה מבאר משום דבטבעם הם מטות,

ועל' גם בפרדס ג'וסף פ' וארא (ז, כא) בנוגע למכת דם שמבאר ג"כ דבעצם ה'ל' זה מים, אלא דלהמצריים נעשה לדם, ובזה תירץ הקושיא שם מהך דאין נהנין ממעשה ניסים, ואיך נהנו ומכרו ישראל המים? ולהנ"ל נחא עי"ש בארוכה.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ש ל ח ו ת

ח. בקשר למה שנת' בהתוועדות קודש דש"פ נצבים, וש"פ בראשית (ש. ז. ז.) אודות הפירוש דתיבת "שמים" דאין הכוונה ל"שמים" ממש, אלא הכוונה הוא למקום גבוה מעל הארץ, והביא ע"ז כו"כ ראיות והוכחות. (עי"ש).

ויש להביא ע"ז עוד ראיה מפ' וארא, דכתוב שם ((ט, כב) "וויאמר ה' אל משה נטה את ירך על השמים ויהי ברד בכל ארץ מצרים...". ובפירש"י "לצד השמים, ומדרש אגדה הגביהו הקב"ה למשה למעלה מן השמים", ע"כ.

משא"כ על הפסוק לפני"ז (ט, כח) "וויאמר ה' אל משה ואל אהרן קחו לכם מלא חפניכם פיה כבשן וזרקו משה השמימה לעיני פרעה", ובפירש"י "וכל דבר הנזרק בכח אינו נזרק אלא ביד אחת, הרי ניסים הרבה. אחד שהחזיק קומצו של משה מלא חפנים שלו ושל אהרן. ואחד שהלך האבק על כל ארץ מצרים", ע"כ.

ואם הכוונה ל"וזרקו משה השמימה" הוא לשמים ממש, למה לא פירש"י שהי' כאן נס נוסף, היינו שלשה ניסים, (א) אחד שהחזיק קומצו של משה מלא חפניים שלו ושל אהרן. (ב) שהלך האבק על כל ארץ מצרים. (ג) שזרקו משה השמים ממש, שזהו נס גדול. שהרי רש"י רוצה להדגיש ריבוי הניסים שהי' כאן [ונעין בליקוט דף' וארא ש. ז. ז.), וכדפירש"י שם "הגביהו הקב"ה למשה...". (עי"ש).

אלא ודאי הכוונה הוא ל"וזרקו משה השמימה", למקום גבוה מן הארץ, ולכן אי"ז נס, (ולכן לא פירש"י כאן שהי' נס שלישי). וזהו ראיה דלפירש"י הכוונה ב"שמים" הוא מקום גבוה מעל הארץ.

*

*

*

בהתוועדות קודש דש"פ ורא (ש.ז.) על פירש"י (ז, כה) "המכה משמשת רביע חודש ושלושה חלקים הי' מעיד ומתרה בהם", נשאלה השאלה שלכאורה כל הטעם של המכות היו כפירש"י (ז, ג) "מאחר שהרשיע והתריס כנגדי, וגלוי לפני שאין נחת רוח באומות לתת לב שלם לשוב, טוב לי שיתקשה לבו, למען הרבות בו אותותי ותכירו את גבורתי, וכן מדתו של הקב"ה מביא פורענות על האומות כדי שישמעו ישראל וייראו..."¹, וא"כ מכיון שהמטרה דריבוי האותות הוא ש"תכירו את גבורתי... כדי שישמעו ישראל וייראו", אינו מובן מהו הצורך שהעשר מכות יהי' במשך זמן ארוך כל כך, הרי הי' מספיק יום א', ולכל היותר ב' או ג' ימים, אבל לא חודש בשביל כל מכה?

והעיקר - שבמשך כל אותו זמן היו ישראל צריכים להתעכב בגלות מצרים?

ושמעתי שואלים שלכאורה היו ישראל צריכים ומוכרחים להתעכב בגלות מצרים עד הרגע האחרון שיצאו משם בפועל, שהרי הגזירה הי' "ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה", וכמ"ש (יב, מ) "בעצם היום הזה" ופירש"י "כיון שהגיע הקץ לא עכבן המקום כהרף עין", וא"כ מהו השאלה שהניסים היו צריכים להיות רק משך זמן קצר כדי שיצאו ישראל ממצרים חצי שנה לפני"ז, הא בלאו הכי היו מוכרחים להישאר במצרים?

וי"ל שהגזירה "ועבדום וענו אותם, ארבע מאות שנה" הי' מפני שידע מתחילה החשבון וכו' וידע שהמכות יקחו חצי שנה וכו' ולכן הי' הגזירה "ארבע מאות שנה", וא"כ נשאלה השאלה מדוע מתחילה הי' הגזירה "ארבע מאות שנה" הרי המכות היו יכולים להיות ביום א', ועכ"פ ב' או ג' ימים, ואיך השאירו את ישראל בגלות מצרים חצי שנה נוסף בגלל "כדי שישמעו ישראל וייראו", הרי זה הי' יכול להיות בזמן קצר מאד? וע"ז בא התירוץ דהי' צורך שכל מכה ומכה יהי' בנפרד כדי שיהי' זמן להמצריים להתבונן בכל נס ונס (וראה בכ"ז בארוכה בהנחת בלה"ק). *

י. ב. י.

- פלמיד בישיבה -

* אבל לכאורה מהו הקושיא בהשיחה דילמא הוא להיפך, דהזמן של המכות הי' זמן דבלאה"כ היו צריכים להיות בגלות מצרים ומנלן דאינו כן שיש קושיא.

ט. בהתוועדות דש"פ ויחי ש.ז. נת' בביאור פרש"י דמכיון שהסיבה כללית לענין המיתה כעולם היא ענין החטא, שבא בגלל חטא עץ הדעת, לכן מובן מה שאצל יעקב אבינו "מיתה לא נאמרה בו... לא מת", היינו, שמצד גודל מעלתו וצדקותו כו', הרי העדר החיים אצלו לא הי' שייך לענין חטא עץ הדעת, ולכן לא נאמרה בו מיתה, הקשורה עם חטא עץ הדעת, ע"כ,

ולכאורה צה"ב:

דהנה במס' שבת נה, ב (וכן ב"ב יז, א) איתא ד"ד' מתו בעטיו של נחש", שמתו רק מסיבה שנגזרה גזירת מיתה על כל תולדותיו של אדה"ר, אבל לא משום חטא אחר, והד' הם בנימין, עמרם וישי-כלאב ולא מוזכר יעקב (ראה בלקו"ש חכ"ד ע' 132 ואילך שנאמר ענין זה ג"כ על הרמ"ק וראה שם הביאור בזה),

והנה, מכו"כ מקומות משמע שכן עשה ענינים שלא כהוגן, עכ"פ יש לפרשו כענין של חסרון [ראה לקו"ש ח"ה ע' 63 ואילך שמבאר שא"א לפרש ענין ה"חטאים" אצל האבות כחטאים כפשוטם ח"ו, אלא ענין של חסרון האור, שבקדושה גופא חסר המשכה של אור ענין] אבל ידוע סיפור המגיד המובא בלקו"ש ח"ה ע' 298 שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, כי מצד ה"גוף" ש"בשר הוא" נראה שזה כן חטא כפשוטו (וראה הערה 61 בע' 64),

ענין שיעקב לקח במרמה את הברכה מעשו, וכן כפ' לג, כג מפרש"י דמכיון שהחביא את דינה מעשיו אחיו נענש יעקב, ובפ' לה, א מיוסד על מד' תנחומא מפרש"י שיעקב איחר לשלם את נדרו, ולכן נענש בענין דינה,

[וראה בילקוט המכירי משלי כ, כה) עה"פ "ויזדר יעקב נדר (פכ"ח, כ) לא שלם את נדרו והביא עליו עשיו ובקש להרגו לא הרגיש, הביא עליו מלאך ונתגושש עמו, הביא עליו צרת דינה, צרת רחל אמר הקב"ה עד מתי יהי' צדיק זה לוקה ואינו מרגיש "קום עלה בית אל" (גה, א),

וכן בב"ר עה, יא, בענין שיעקב קרא לעשו שמנה פעמים אדוני, אמר לו הקב"ה, אתה השפלת עצמך וקראת לעשו אדוני שמנה פעמים, חייך אני מעמיד מכניו שמנה מלכים קודם לכניך, ובב"ר עט, ח עה"פ "ויקרא לו אל אלהי ישראל (לג, כ) אפילו חזן הכנסת אינו נוטל שררה לעצמו, ואתה היית נוטל שררה לעצמך, מחר בתך יוצאה ומתענה,

ובאוצר המדרשים 172 מבאר טעם שנסתקה שכינה ממנו כ"ב שנה כי קבל לשון הרע מיוסף,

ובמס' סנהדרין צט, ב מבואר שתימנע באה לאברהם, יצחק ויעקב להתגירי ורא קבלוה, ולא היו צריכים להרחיקה, עכ"פ מוכן נהג"ל, דאפשר למצוא כמה ענינים שלא כהוגן בהנהגת יעקב, אפי' מצד פשוטו של מקרא, כמה ענינים מובא בפרש"י,

א"כ, זה שכגמ' רק איתא ד' מתו וכו' מוכן מדוע לא נמנה יעקב, משום מדרשים הנ"ל, אבל לפי ביאור השיחה משמע משמע שע"פ פשש"מ יעקב הוא בשוה כאותם הד' שמתו בעטיו של של נחש, וצריך ביאור איך לתווך את זה עם ענינים הנ"ל, שמובא בפרש"י.

הרב מיכאל לוזניק
- מיאמי-פלארידא -

ל: בנוגע לביאור בפרש"י דש"פ ויחי וש"פ שמות ש.ז. בענין יעקב לא מת:

נקודת הביאור בזה היתה משום שמת קודם זמנו וע"כ לא הוזכר אצלו ענין המיתה,

ואפשר לבאר הענין ביתר ביאור ובהקדים - ברש"י מובא בנוגע לאלפיז ש"עני חשוב כמת", וע"כ לומד מזה הבן ה' למקרא שהמושג "מת" פירושו חיסרון, וענין החיסרון יכול להיות בכמה אופנים,

ועפ"ז מוכן מה שכותב רש"י יעקב לא מת שגבי יעקב לא הי' חיסרון אצלו בהסתלקות שלו, ואי"צ להגיע להביאור דמה זרעו בחיים אף הוא בחיים שהרי הבן ה' למקרא עדיין לא למד הגמ',

אלא הביאור בזה - שהרי כל עם ישראל נקראים ע"ש בני ישראל (יעקב), וזה הפי' שלא מת דהיינו שלא הי' אצלו החיסרון בהסתלקותו והראי' שכל עם ישראל נק' על שמו.

הרב יוסף יצחק ווילימובסקי
- ברוקלין נ.י. -

לא, בגליון יז (ש"ט) העיר הת' י.ה. על הביאור בפרש"י דש"פ ויחי שביאר כ"ק אד"ש בש"פ שמות דלא מת פירוש שמת קודם זמנו, וע"ז שאל: שהרי גם אצל אברהם מת קודם זמנו ה' שנים ועכ"ז כתיב אצלו ויגוע וימת?

שם אות ד' הקשה הת' הנ"ל על הנתבאר בש"פ שמות
דיעקב לא מת הוא משום דמת קודם זמנו ובהנחה לה"ק סכ"ח בהערת
כ"ק אדמו"ר שליט"א וז"ל "משא"כ שאר כנ"א, כולל צדיקים,
שמתו קודם שני חיי אבותיהם - שלא מצינו שטענו "מעט גו' ולא
השיגו גו'" (מכיון שיתכן שאצלם זמן המיתה הוא קודם שני
חיי אבותיהם, ובמילא אין זו מיתה קודם זמנה), כי אם יעקב
בלבד", ע"כ, ושאל דלכאו' הרי מצינו אצל אברהם שמת חמש
שנים לפני זמנו וכלשון רש"י (טו, טו) ולא יצא עשו לתרבות
רעה בימיו ולפיכך מת ה' שנים קודם זמנו ... וא"כ למה מצינו
אצל אברהם ענין המיתה וכלשון הפסוק ויגוע וימת אברהם.

אולי י"ל דלפי זה דרש"י מבאר (טו, טו) על המילים
"תקבר בשיבה טובה" - בשרו (הקב"ה) שיעשה ישמעאל תשובה
בימיו ולא יצא עשו לתרבות רעה בימיו וכו' ולפי זה הכוונה
דאברהם ימות קודם שיצא עשו לתרבות רעה ז.א. שנתן לו הקב"ה
לגמרי זמן חדש לחייו (שימות קודם שיצא עשו לתרבות רעה)
עוד הרבה זמן קודם מיתתו, ואולי לכן זהו כאמת בזמנו, וזה
מה שרש"י אומר שם שמת ה' שנים קודם לזמנו, היינו קודם
זמנו האורגינלי (הראשון) אבל לפי קביעת זמנו החדש שהי'
גם הרבה זמן קודם מיתתו נחשב לזמן, ולכן מצינו אצל אברהם
ענין המיתה משא"כ ביעקב לא הי' זמן חדש אלא נפטר קודם זמנו.

א' התלמידים

- תות"ל מאריסטאון -

לב. בשיחת ש"פ שמות ש.ז. (הנחת הת' סל"ז ואילך) ביאר
כ"ק אדמו"ר שליט"א, שעפ"י פשוטו של מקרא מוכרח רש"י לומר
ששפרה ופועה זו יוכבד ומרים, מכיון שיש "קלאץ קשיא" על
הנשך הכתובים: איך הסתפקו כל עם בני"י רק בשתי מילדות?
ובפרט בזמן כזה שנולד להם ששה בכרס אחד? אלא שצריכים לומר
שנשי ישראל "חיות הנה", ואינן צריכות למילדות, וגם מסתבר.
לומר, שזה שאמרו שפרה ופועה (המילדות) לפרעה "אלא כנשים
המצריות העבריות כי חיות הנה, בטרם תבוא אליהם המילדת
וילדו" הי' אמת (שנשי ישראל לא היו צריכות למילדות) לפי
שזה מילתא דעבידא לגלוי', ולפיכך לא משקרי אינשי, וע"כ
יוצא ששפרה ופועה לא היו מילדות שעבדו בפועל בתור מילדות
באותו זמן, אלא נשים מיוחדות שעזרו וכו' להולד, ומכיון
ש(על פי פשוטו של מקרא) היו נשים מיוחדות, ע"כ "כדאיאת
במס' סוטה" היו יוכבד ומרים,

ולכאורה עדיין צריכים להבין:

באם טענתן של המילדות - שנשי ישראל אינן צריכות

ואפש"ל בזה: דכהתוועדות דש"פ שמות לא חזר בו מהכילאור דש"פ ויחי דבאמת "לא מת" פירושו גם שיש העדר השייכות לחטא עץ הדעת בתכלית וזה התבטא במיוחד אצל יעקב כחיר שבאבות,

אלא שמ"מ שאל ע"ז כ"ק אד"ש שהרי לפועל אין רואים שום חילוק, וע"כ ביאר שיש חילוק גם לפועל במה שמת קודם זמנו,

וע"כ אפש"ל שאצל יעקב היו ב' ענינים: א, העדר השייכות במיוחד, לחטא עץ הדעת, ב, וגם שמת קודם זמנו,

משא"כ אצל אברהם הי' אצלו רק ענין א' כלכד שמת קודם זמנו,

וע"כ מובן מדוע אצל יעקב לא כתוב מיתה ואצל אברהם כתוב מיתה,

הת' שאול משה אליטוב

- תות"ל 770 -

יג. בגליון יז (ש"ט) אות ט' הקשה י.ה. על הנתבאר בהתוועדות ש"פ שמות דהמילדות שפרה ופועה לא ענו שקר לפרעה, ממ"ש בפסוק יח, בטענת פרעה למילדות מדוע עשיתן הדבר הזה ותחיינן את הילדים דרש"י שם מבאר ותחיינן את הילדים מספקות להם מים ומזון, ובעניית המילדות לפרעה אמרו כי לא כנשים המצריות העבריות כי חיות הנה, ובהכרח לומר שבאו בזה לשלול טענת פרעה, שלא סיפקו מים ומזון, וא"כ נמצא דענו שקר, ותל' שם המערכת,

אך קושייתו אינו מתחלת, משום דזה מה שרש"י כותב ותחיינן את הילדים מספקות להם מים ומזון, זה הולך (כמצויין שם בחומש) על פסוק יז שגם שם כתוב, ותיראן המילדות את האלוקים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחיינן את הילדים, וע"ז רש"י אומר מספקות וכו' דשם מסופר על המציאות בפועל שהמילדות סיפקו כו', וכך מסביר רש"י היות שכתוב כבר בפסוק, ולא עשו כאשר דיבר אליהן מלך מצרים, ז"א דלא הרגו הילדים וא"כ מהו הפירוש במה שכתוב אח"ז (בפסוק) "ותחיינן" ע"ז אומר רש"י מספקות להם מים וכו' (ועיין שפתי חכמים שם) אבל בפסוק יח דפרעה שאל אותן "מדוע... ותחיינן את הילדים" זהו כפשוטו, דפרעה אמר להן מתחילה לזרוק לים וע"ז שאל מדוע לא התנהגתן כן, וע"ז ענו בטרם תבוא וכו'.

* * *

בגליון יז (ש"ט) אות ד' הקשה הת' י.ה. על הנתבאר

למילדות "כי חיות הנה" - היל' אמת, על מה קבלו שכר מיוחד של "ויעש להם בתים" - מה עשו כ"כ מיוחד, שעל דבר כזה היו צריכים לקבל שכר מיוחד?

בסגנון אחר קצת: באם לא היו להמילדות שום פעולה עם הולדת הולד, וזה אמרו המילדות לפרעה כנ"ל, וגם זה היל' אמת, א"כ למה ועל איזה ענין, קבלו שכר, ושכר מיוחד של בתי כהונה ובתי מלכות - אין וואס איז באשטאנען זייער שכר?

ויש לומר בזה ובהקדים:

בכדי למצוא ביאור בכל זה, מובן, אשר צריכים למצוא דבר ש: א) המילדות מסרו נפשן עליו, ב) פרעה יכעוס ע"ז, ג) המילדות יתרוצו לפרעה ופרעה יאמין להן, ולא רק שלא יהרוג אותן כו', אלא אדרבא - יקבל את התירוץ,

ועפ"ז יש לומר בדרך אפשר, שהסיבה שהמילדות קבלו שכר היל' לפי שלא רק שלא המיתו את הילדים, אלא עוד זאת - סיפקו להם מים ומזון,

דהנה כתיב: "ותיראן המילדות את האלקים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחיינן את הילדים", דמזה משמע שני דברים: א) שלא המיתו את הילדים, ז.א. שלא קיימו מה שדיבר אליהן מלך מצרים, ולא רק זה אלא עוד זאת - ב) סיפקו להם מים ומזון,

ובשביל זה שסיפקו מים ומזון, וסיפקו מים ומזון לאלו שהיו צריכים להרוג, הנה על זה היל' יכול פרעה לכעוס ולאמר, מילא שלא הרגתן את הילדים על האבנים הכנתי - מפני שאמותיהן חיות הנה, אבל למה צריכין אתן לסייע להם! הנה יש לומר שעל זה קבלו שכר,

אמנם עפ"ז צריכים להבין לאידך גיסא (עפ"י היסוד הנ"ל, שצ"ל הג' דברים): - א"כ למה לא ענשן פרעה על זה שעשו "חוצפה גדולה" כזו?

וי"ל כמ"ש הספורנו על פסוק "כי חיות הנה": בקיאות במלאכת המילדת, ואם נחפוץ לעשות דבר או לדבר שלא כהוגן מרגישות בדבר ולא תקראנה עוד אותנו לילד ולמלך אין שוה להמית אחד או שנים בלבד" דהיינו, שאם המילדות לא היו נותנין להן אוכל, היו נשי ישראל מרגישות בדבר מיד (מכיון שבקיאין היו, ובפרט שלא צריכים להיות כ"כ "בקוי" לראות דבר כזה ...) ושוב לא היו קוראות אותן לעשות מלאכתן, והיו אובדות עבודתן להיות מילדות, ועל טענה כזו י"ל שפרעה היל' מניח להן,

והנה עפ"ז יש להבין קושית המהרש"א במס' סוטה, וכמו"כ קושית הת' י.ה. בגליון יז (שי"ט) וז"ל המהרש"א בסוטה (יא, ב - ד"ה שהיו מספקות להם מזון כו'): "הא דקאמר פרעה מדוע עשיתן הדבר הזה ותחיינן גו' ולא קאמר ולא המיתן, דה"נ ה"ק להו לא דיין שלא המיתן אלא שגם הייתם מספקות להן מזון, אך קשה, דא"כ מה השיבו בכך כי חיות הנה בטרם תבוא גו' וכי משום דאין צריכין למילדות אין צריכין למזונות"!? והמהרש"א מתרץ שם עפ"י הידוע שהולידו בשדה, וכבר ספקו מזונות כשביל הילדים מן השמים אבל רש"י אינו מביא את זה, וע"כ מובן שאין זה עפ"י פשוטו של מקרא,

אלא הביאור בזה הוא כנ"ל, שאמרו המילדות "כי חיות הנה" - "בקיאות כמילדות", ויודעין כל דבר הקשור למלאכה זו, וגם יכולין לראות דבר כזה במו עיניהם - אי"כ א"א לנו לא לחת אוכל כו' וכנ"ל.

ואולי י"ל עוד סיבה למה קבלו המילדות שכר, אעפ"י שלכאורה לא עשו כלום בכדי לקבל שכר - שאולי היו כמה נשים שהוצרכו למילדות, ואפילו אם נאמר שכולם היו בקיאות במלאכה, אולי אפ"ל שעוד היו יכולים לקיים גזירת פרעה בעת "שמשפרת את הולד", או בעת "שפועה ומדברת והוגה לו"ל", ומכיון שלא קיימו גזירת פרעה בזמן הזה, אולי י"ל שזה הסיבה למה כעס פרעה ולמה קבלו שכר וכו'.

אלא עפ"ז ישאר הקושיא, אי"כ למה קבל פרעה את תירוצו, למה לא ענשו?

וי"ל כנ"ל, מכיון שהיו נשי ישראל "בקיאות במלאכתן", אי"כ אינן צריכות להן בתור מילדות, וא"כ אם יבואו המילדות ויעשו מעשה שלא כהוגן - כגון להרוג את בנן כו' זה יהי' סוף עבודתן בתור מילדות, שירגישו בדבר (מכיון שבקיאות היו) אשר ע"כ אמרו לפרעה, שיותר טוב לא להרוג, ושישארו בעבודתן,

והנה על כל זה עדיין נשאר קושיא הכי תמוה:

פרעה הרי ראה מה קרה אצל ישראל, וכלשונו "הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו" שראה איך פרו ושרצו כו' - ששה בכרס אחד, וא"כ איך חשב, ואפילו לרגע קטן, שיש לבנ"י רק שני מילדות, והן עושין כל העבודה הקשורה עם ההולדה, וכפי שראה כמוחש, שכשקרא למילדות - הגיעו רק שתיים?

ואולי אפ"ל, שפרעה חשב שהן היו המנהיגין והראשין של כל המילדות, ז.א. שהכל הולך על פיהן, וכמ"ש האבן עזרא, וראה גם בספורנו, שהשני מילדות היו רק של עיר אחת,

[והגם שבפשוטו של מקרא אין שייך לומר שזה הי' המציאות,
מפני שלא מוצאים בפירש"י על זה כלום - אעפ"כ י"ל שבתור
קס"ד של פרעה, אולי חשב ככה].

א' התלמידים
- תות"ל אשען פארקוויי -

ח ס י ד ו ת

יד. בתו"א פ' וארא במאמר הראשון, מסביר אדמוה"ז הששה
קצוות ענינם ברוחניות, שמעלה ומטה הוא בערך העולם, מה
שמבין בהשגתו נק' מטה ומה שלמע' מהשגתו זהו מעלה,

והנה בגשמיות מעלה ומטה היינו במקום, וכרוחני' אין
שם מקום, והמושג מעלה ומטה זהו במדריגה, אך הלא מובא בכמה
מקומות בדא"ח ענין מעלה ומטה - לכאורה - לאו דוקא בהשגה,
כ"א במדריגה שיש יומר גילוי זהו מעלה, ופחות גילוי זהו
מטה,

וצ"ל שזהו ענין א' עם הסבר הנ"ל, ויותר גילוי הכוונה
- ענין עמוק יותר, שבשכל היינו א רייכערער שכל ובמילא הוא
עמוק יותר, אך לכאורה פה מסביר כ"ק אדמוה"ז באופן קיצוני,
מה שמבין בשכלו - מטה, ומה שלא מבין - מעלה,

ובכלל צ"ע איך מתוודך זה עם מה שמבואר בשאר מקומות
שששה קצוות הן ששה מדות.

הרב משה לברטוב
- ברוקלין נ.י. -

טו. בתניא פל"ז ע' 98 מובא: וז"ש רב ששת חדאי נפשאי לך
קראי לך תנאי כמ"ש במ"א באריכות,

ובס' שיעורים בתניא שם ע' 461 הערה 14 מביא הערת
כ"ק אדמו"ר שליט"א: אולי הכוונה להדרוש שבתו"א ריש פ'
משפטים,

ולהעיר שבתו"א (קה"ת תשמ"ה) ע' קסה מראי מקום כתבי
יד מציין על דרוש זה: תקס"ה (ויש לעיין האם משום טעם זה
לא נעתקה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בס' ליקוט פירושים וכו'
לתניא שם, או שזהו בשגגת המעתיק),

דרך אגב עוד ביאורים במאמר ר"ש הנ"ל ראה ס' מאמרי

אדה"ז הקצרים ע' תקע (ושם במקום ר"ש אתא ר"א!) סגדור עם דא"ח (ע"פ רשימת המאמרים בסו"ס תקס"ד ע' שדמ הערה 11 הוא משנת תקס"ד) קכח, א.ד. אה"ת סגדור ע"ד. האמרי אדה"ז רז"ל ע' תנב-ד. עט"ר מג, כ. ד"ח פא, סע"ג. ברכת התנאים (פ"ג תשל"ו) יד, ב נו, ב. אה"ת ויקרא-ב ע' תנד. המשך (מים רבים) תרל"ו ע' קלה. תרס"ו ע' שפח, תערי"ב ע' שנה. לקו"ש חי"א ע' 220.

א"י התלמידים

נ ג ל ה

טו בשו"ע אדה"ז ס"ו תקע סעיף ג' פוסק אהמרי"א ד' נכרי הנזח עצי איסור בכו"ט בתורה או שבפלו שם מאליה מתר להתכות עצי היתר ולהסיקם רק שזתה, שלא ליגע בהעצי האיסור, ואף שמבטל איסור ככתחילה הרי דבר שלש לו מתירין מ"מ כיון שאיסורן אינו אלא מד"ס וגם אינו נהנה מהם עד אחר שנשפרו שאז אופה הפת ואז אין האיסור בעין לכה הקולו חכמים לבטלן (ועפ"ז להנות בשעת ביאורן לכאורה יהא אסור אלא שמשמים) ומ"מ מותר ליהנות מהן אפי' בשעת ביעורן כגון לכשל קדרה כנגדן (ומבאר הטעם) כיון שביטול התבטל אינו עיקר הנאתו אלא אכילתו הוא עיקר הנאתו ובשעת אכילתו אינו נהנה אלא מחום האש של איסור שכתבשיל זחום זה שכתבשיל הוא מופרד ומובדל כבר מן גוף האש של איסור הרי אינו נהנה כלל מגוף האיסור שהוא בעין ע"כ,

לפי"ז אילו יצו ייר' שהנאה היא מגוף האיסור כשהוא בעין ה'! אסור (והטעם הוא שאסור ליהנות בכו"ט מן מוקצה, שהנאה היא כמו אכילה (כמ"ש לקמו ס"ו תק"ט סעיף טז)) בסע"ף ד' מסיק זכ"ן מותר להתחמם כנגדן ולהשתמש לאורן אעפ"י שנהנה מגוף האיסור שהוא בעין לפי שעצים שנתלשבו ב"ט דינם כעצי מוקצה מותר להנות מהם הנאה הבאה מאליה שאינו עושה מעשה בגוף המוקצה בהנאתו מהם כמ"ש בס"י תק"ט, ואח"כ מסביר (שלפי הנ"ל, כשהי' עושה מעשה בגוף המוקצה, לדוגמא הסקה, ה'! אסור להתחמם כנגדן וא"כ מדוע מתבטלים ברוב שהרי לפני זה כתב טעם הביטול הוא מצד שבשעת הנאתו (היינו אכילה) כבר נבדל ונפרד האיסור, אך חימום לנגדן הוא בשעה שהאיסור בעין, ומתוך) שהעצים אינם עומדים לזה רק לאפי' וכישול, ולכן לא החמירו חכמים והתירו לבשל, בסגנון אחר, מדוע בעת שמסיקן (אחר שנתבטלו) מותר להתחמם כנגדן הרי עושה מעשה

א"י התלמידים

בגוף האיסור והתירוץ הוא שכבר נחבטלו ומדוע מתבטלין, מצד שעיקר ההנאה היא לא כשהם בעין, העולה מכ"ז, שבישול בעצי מוקצה אם לא יסיקם ולא יגע בהם הוא קל יותר מחימום כנגדם,

ועוררתי על זה, כי בלמדי סי' תק"ז הוקשה לי מדוע מביא דוגמאו' על היתר להשתמש בעצי מוקצה מחימום, והנאת אור ואינו מזכיר בישול, ועפ"י הנ"ל הוא פשוט, שבישול מותר במכש"כ, כי אינו נהנה מהאיסור כשהוא בעין.

הרב משה לברטוב
- ברוקלין נ.י. -

יז. בקשר למה שהחוזים בכוכבים מדברים ע"ד הכוכב שנראית בא' מ-76 שנה או כדומה, יש להעיר משולחן ערוך או"ח סי' רכ"ז, ס"א: על הזיקין הוא כמין כוכב היורה כחץ באורך השמים ממקום למקום שנמשך אורו כשבת ...

וראה שערי תשובה (שם): על כוכב שיש לו זנב ושבת של אורה צריך לברך ויותר ניכר בו גבורת הכורא ית' להיות דבר נפלא ובלתי מצוי ...

ובלשון רבנו הגדול - אדה"ז - בסדר ברכות הנהנין פי"ב, סט"ו: על הזיקין הוא כמין כוכב היורה כחץ באורך השמים ממקום למקום ונמשך אורו כשפט ... מברך ... עושה מע"ב ואם רוצה יאמר ... שחוו וגבורתו מלא עולם וראה קצוה"ש ח"ב, סי' ס"ו ובבדי השולחן (שם),

כוכב זה נזכר גם בלקו"ת במדבר ג, א: כוכבא דשכיט, וככ"ג

אבל יש להעיר ממה שמובא בספרים ספר ברכת החמה כהלכתה (נע' קיז הערה 114) (שמהספרים שהוא מציין להם - שם) משמע שבכדי לברך צריך לראותו בעיניו בלי שום משקפיים (עי"ש בארוכה),

ומה שמובא בכרה"נ י"ל שיש מקומות שונות (עם תנאים מיוחדים) שיכולים לראותו בנקל יותר (כלי עזר דמשקפיים) וכמו שמעידים חכמי התכונה.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ברוקלין נ.י. -

ש ו נ ו ת

יח. בקשר ליום ההילולא דאדמו"ר הזקן בכ"ד טבת, יש להעיר

ובהקדם מה שמצינו בבעה"ט ובכ"מ ע"ד ז' אדר שהוא בסמיכות לפ' תצוה ולכן לא נזכר שם משה רבינו (נת' בלקו"ש) עד"ז מצינו בנוגע סיפורים על גדולי ישראל בנידון זה,

עפ"ז יש להעיר דאדה"ז רמוז בהמאמרים דפ' שמות בתורה אור (ספרו) ע"ד ענין של הסתלקות,

וזוהו בד"ה הבאים ישרש יעקב גו' שמבואר שם בארוכה הענין של ירידת הנשמה בגוף והמעלה דמצות מעשיות כו',

עד"ז מצינו גם באגה"ק ס"כ כמ"ש אדמו"ר הצ"צ שאדה"ז כתבו לפני הסתלקותו (וכא נגמר) - שבו מדובר בארוכה ע"ד מעלת היש הגשמי ושרשו כו', בארוכה,

עד"ז מצינו גם בד"ה הנה אנכי כורת ברית גו' פר"ת שכתבו אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לפני הסתלקותו ולא סיימו בכת"ק, והמעין במאמר יראה שהענינים שמדוברים שם הם אותם הענינים שמדוברים ומבוארים במאמר ד"ה הבאים ישרש יעקב גו' שכתו"א, ומכאן אנו רואים עד כמה מדויקים דברי רבותינו נשיאנו.

* * *

מבואר שקשה פטרתן של צדיקים כשריפת בית המקדש, ועפ"ז יש להעיר (ע"ד הרמז) ע"ד מה שעיקר חורבן ושריפת ביהמ"ק ה'ל' ביו"ד מנ"א (ראה גמ' תענית כט, א) והיינו בחודש החמישי ביו"ד בו (מחודש ניסן),

ולהעיר שיום יו"ד שבט הוא בחודש החמישי ביו"ד בו (מחודש תשרי) וד"ל, (ונת' בדא"ח החילוק בין חדשי החורף וחדשי הקיץ).

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ברוקלין נ.י. -

יט. ברשימת מאמרי דא"ח של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע - יש להעיר:

(1) מספר השיחות תש"ה ע' 17: "ר"ה תרמ"ח זיינען געווען צוויי מאמרים: מן המיצר און זה היום - בהרשימה נזכר רק מן המיצר,

(2) שם ע' 18 - מדבר שם בש"פ נח רנ"ט - : "כעת'ן פארברענגען האב איך גע'חזר'ט דעם מאמר וליכולו פון ש"ק בראשית" בהרשימה שם (וכן בספר המאמרים תרנ"ט ע' פב) יש ד"ה אלה תולדות השמים והארץ -

ולהעיר ששיחה הנ"ל נדפס גם בספה"מ תרנ"ט ע' רכג ושם
תוקן: "געזרט דעם מאמר פון ש"פ בראשית (אכה תולדות השמים
והארץ)",

* * *

לאגרת ד' תקלח באג"ק ח"י"ב אדמו"ר מוהריל"צ (ע' קפז)
- יש להעיר שאגרת הזאת נדפסה גם באג"ק ח"ז אגרת א' תתצב
(ע' לב) אלא שנוסף השם שאליו נשלח המכתב.

א.ב. חיימזאן
- תות"ל 770 -

כ. בהמשך להתעוררות כ"ק אד"ש לטעון ולבקש ביאת משיח
צדקיננו ע"פ הרד"ק והחיד"א, הנה כן הוא גם כאור החיים על
פסוק וארא אל אברהם... עוד ירצה וכו' אבל בחינה אחרת לא
נודעת פ"י לא אמרתי להם הקץ שיהי' באמצעות הרחמים אם
יבקשו ויעוררו רחמים כמו שעשו ישראל שבקשו ממני רחמים
וידפקו על דלתי הרחמים קודם הקץ וכו'.

הרב זלמן אהרן גראסבויס
- אונטיריאן קנדה -

לעילוי נשחת

הרה"ח הרה"ת ר' פרץ ע"ה

בן ר' יהודה לייב ע"ה

מאצקין

נמטר כ"א סבת

נדפס ע"י בניו

הרה"ת ר' שמואל, ר' יוסף, ר' יהודה לייב, ר' שלום דוב בער

שיחיו מאצקין

וחתנו

הרה"ת ר' לוי יצחק וווגתו מרת גוסא שיחיו

שפירא